

Intervju: Grigorij Krasko, dirigent Crnogorskog simfonijskog orkestra

DOĐITE, ODSLUSHAJTE,

dopašće vam se

Razgovarala
Rosanda Mučalica

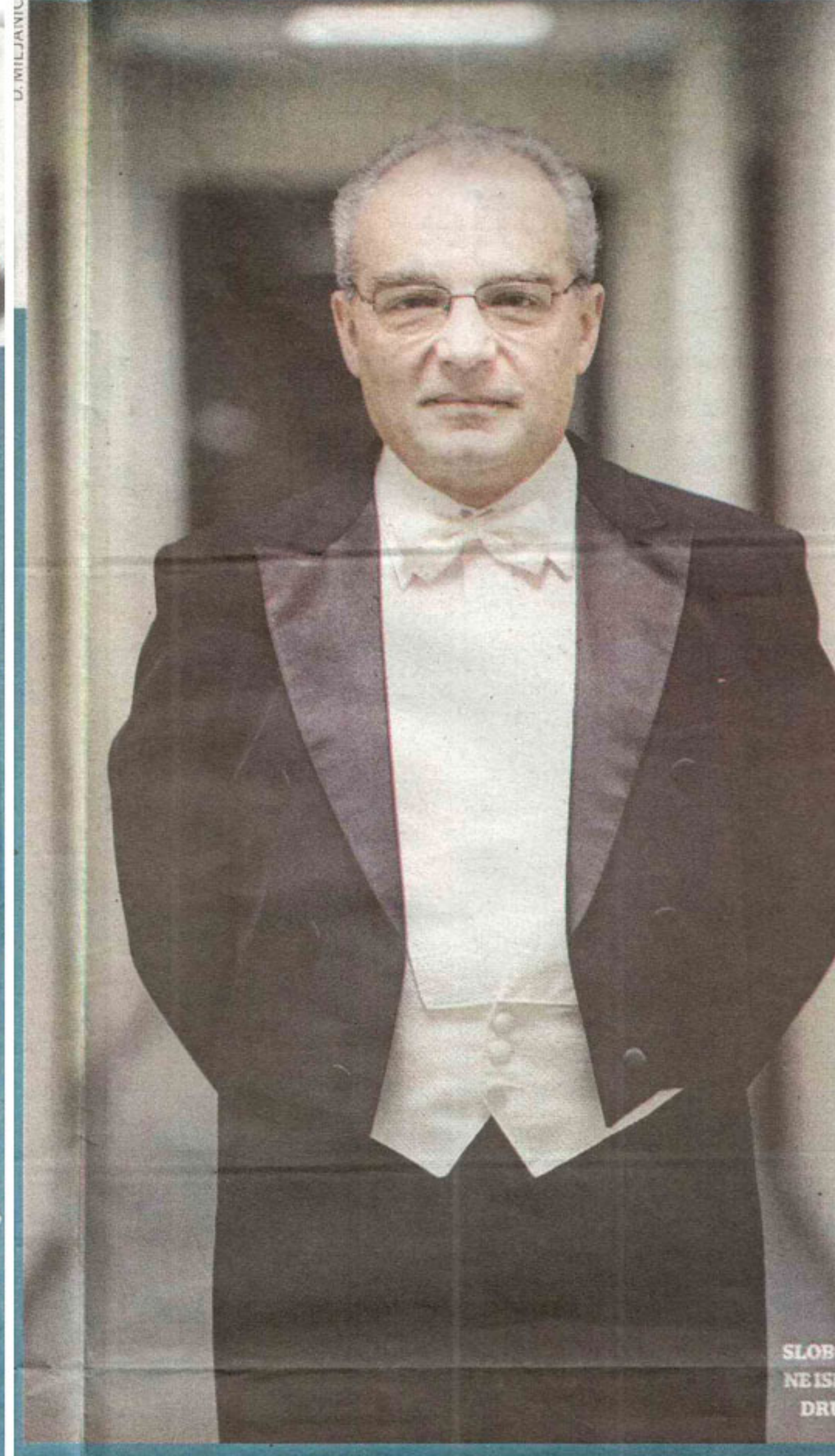
Crnogorski simfonijski orkestar, poslije niza godina kontinuiranog podizanja kvaliteta i zahtjevnih programa, danas s (velikim) pokrićem slovi za zoster muzičkog života Crne Gore. Zaživio je u godini kada je Crna Gora dobila nezavisnost, išao uzlaznom putanjom u svakom smislu i pored brojnih otežavajućih okolnosti došao do nivoa reprezentativnog dijela crnogorske kulture. Kreirajući koncept rada u uslovima iščekivanja završetka izgradnje zgrade Muzičkog centra Crne Gore, ansambl nastavlja sa postavljanjem još viših umjetničkih ciljeva. Svjedoči to i nova sezona. Krenula je uspješno. Najavljena su 24 premijera izvođenja, brojni ugledni gosti... Sve to biće predvedeno sigurnom rukom dirigenta Grigorija Kra-

SVE POČINJE OD RIJEČI „ŽELIM“

Iz ugla umjetnika koji dolazi iz sredine sa bogatom muzičkom tradicijom, kako vidite naš odnos prema muzici i kulturi uopšte?

-Ja sam optimista. I da nije toga, ne bih bio ovdje. Vi imate sve uslove za razvoj kulture uopšte i posebno muzike. Vi imate pozorište, Simfonijski orkestar, Muzičku akademiju, muzičke škole u svim gradovima i sa vještom organizacijom sve može da uspije. Naravno, potrebno je dosta novca. Ako ga imate, možete sami otići negdje i pozvati kod sebe. Konkurencija je pokretačka snaga. Formula „oni to imaju i ja želim isto“ funkcioniše u svim sferama. U principu, mislim da sve na zemlji počinje od riječi „želim“, ali, kako bi ljudi poželjeli da slušaju ozbiljnu muziku, morate je njima približiti. To je ono čime se mi bavimo. Mi se svi radamo kao vegetarijanci i, ako ne probate meso, ne postoji potreba da se ono jede. Organizam se prilagođava na sve. Svakako, svakom čovjeku su za život potrebni dom, hrana, odjeća, ljekovi, sport, ali, kad imate sve to, šta dalje? Šta da radite? Čime da ispunite vrijeme u životu? Čime da zadovoljite urođenu potrebu za lijepim, privlačnim, emotivnim? Tu su onda književnost, pozorište, umjetnost, bioskop i, svakako muzika.

SLOBODA I DISCIPLINA
NE ISKLJUČUJU JEDNO
DRUGO: Grigorij Krasko

Dobro znam one sa kojima radim... Oni rade mnogo više nego što prikazuju publici. Kažu da su čovjeku u životu potrebne tri knjige, ali je potrebno pročitati trista da bi se odredilo koje su tri za vas najvažnije. Dakle, za ovaj rad oni zaslužuju veće nagrade, pri čemu je najmanja jedan buran i dugotrajan aplauz

Lična karta umjetnika

Grigorij Krasko rođen je u porodici muzičara. Diplomirao je na Muzičkoj akademiji „Gnjiesnih“ u Moskvi. Laureat je prvih nagrada na Sveruskom takmičenju violinista 1968. i 1969. godine, kao i na Saveznim takmičenjima u Lenjingradu i Rigi. U orkestar slavnog Bolšoj teatra primljen je 1974. godine, da bi nakon nekoliko godina zauzeo mjesto koncert majstora i prvog soliste orkestra. Godine 1990. postao je koncert majstor Moskovske filharmonije i voda kamernog orkestra „Moskovski filharmoničari“, sastavljenog od najboljih muzičara Moskovske filharmonije, i sa kojima je širom svijeta nastupao kao dirigent i kao solista. Godine 1995. osnovao je i gudački kvartet „Moskovski solisti“, čije su turneje po Njemačkoj tokom ljeta 1996. i 1997. godine ostvarile izuzetan uspjeh. Od 2008. godine bio je koncert majstor Crnogorskog simfonijskog orkestra, a od 2009. i voda ansambla Crnogorski gudači, sa kojima je ostvario niz izvanrednih interpretacija. Od sezone 2012/2013 angažovan je kao dirigent Crnogorskog simfonijskog orkestra.

postići apsolutni spoj prilikom izvođenja. Da bih objasnio koliko je to teško, predlažem da tri ili četiri člana vaše porodice sinhrono čitaju odlomak iz knjige ili novina. Rezultat će pojasniti mnogo toga. Vjerovatno će vam trebati neko ko će preuzeti ulogu lidera, čija će inicijativa poticati druge. Tako se pojavljuje dirigent u vašem porodičnom ansamblu. Ako se broj članova ansambla množi sa deset, dobićete mali orkestar. Naravno, ovo je veoma pojednostavljen prikaz. Dalje se sve odvija svojim redoslijedom: dirigent dolazi na prvu probu nakon temeljnog proučavanja partiture tog djela koje će se izvoditi i počinje proces uvježbavanja. Rezultat zavisi od toga koliko je uspješan ovaj proces. Jedno te isto se mora mnogo puta ponavljati, uvjeravati, insistirati i ponekad se slagati. Uopšteno rečeno, sva sredstva su dobra, uključujući diplomatiju. Dirigent mora biti veoma ubjedljiv da bi ga orkestar pratilo.

Kako kreirate repertoar za koncert ili sezonu? Koliko taj odabir usmjeravaju sklonosti muzičara u ansamblu, a koliko osluškujete afinitete publike?

-Prije svega, birajući repertoar potrebno je voditi računa o tome da li odabrana muzička kompozicija odgovara sastavu našeg orkestra (jer naš orkestar čine 46 muzičara, dok veliki simfonijski orkestar broji oko 90 umjetnika). Stoga, mnoga djela kompozitora kao što su Gustav Mahler, Rihard Štraus, Moris Ravel i drugi, ne mogu biti uključeni u naš program. Druga stvar koju moramo imati u vidu jeste to što je, u vrijeme afirmisanja orkestra (a mi upravo prolazimo kroz takav period), preporučljivo da se na programu nade što više djela klasične muzike. Naravno, moraju se uzeti u obzir mentaliteti ukusi publike.

Prate li programi najavljeni za ovu sezonu, uslovno rečeno, trendove iz svijeta?

-Sva djela koja se nađu na našem programu bez izuzetka su u zlatnom fondu svjetske muzike. Njih izvode svi solisti i orkestri u svim dvoranama u svijetu. **Možete li nam približiti kako funkcioniše simfonijski orkestar? Kakva je tu uloga dirigenta?**

-Prije svega, treba razumjeti da je orkestar tim. On se sastoji od živih ljudi i svako od njih ima svoj karakter, svoje ambicije, svoju volju i viziju. I nije lako

Kad rade mladi Crnogorci?

Nekoliko godina ste u našoj zemlji. Kakav je danas Vaš doživljaj Crne Gore i Crnogoraca?

-Ja sam u Crnoj Gori više od pet godina i za mene je velika avantura da posmatram kako mladi zdravi Crnogorci pola dana sjede u kafici i ispijaju kafu sa vodom i cigaretom! Socijalizuju se. A, kada oni rade? Od čega žive njihove porodice? Još se nisam usudio da ih to pitam.

POVJERENJE I POŠTOVANJE: Dirigent i solista

jednostavno obavlja svoju dužnost. Po pravilu, ova druga kategorija su muzičari niske klase. Zvijezde svjetskog nivoa, kao što su David Ojstrah, Isak Štern, Emil Giljels, Lučano Pavarotti, veoma su se skromno ponašali i sa velikim poštovanjem odnosili prema radu orkestarskih muzičara. Mstislav Rostropovič tretirao je orkestar kao braću. Međutim, ovi umjetnici nikada se nijesu obračali orkestru direktno, ali, ako se solista ponaša kao „super zvijezda“, orkestar se zatvara i

druge kategorije. Povjerenje i poštovanje su od temeljnog značaja za rad orkestra. **Analiza i interpretacija djela takođe su bitne za uspješno izvođenje. Koliko slobode sebi dopuštate u tom procesu?**

-Sloboda i disciplina ne isključuju jedno drugo. Pitanje je samo u njihovom procentualnom odnosu. **Kakvi su Vaši afiniteti prema kompozitorima različitih epoha?**

-Volim sve vrste muzike različitih epoha i stilova, pod jednim

ORKESTAR JE MALA DRŽAVA: Crnogorski simfoničari

uslovom - da ta muzika bude moju maštu.

Mogu li savremeni kompozitori dostojno parirati klasicima?

-Postoje pitanja na koja može da odgovori samo vrijeme. Upravo ono će da odredi vrijednost umjetničke pojave. **Na čelu Crnogorskog simfonijskog orkestra ste nešto više od godinu. Iako su Vam dobro poznati članovi CSO (bili ste koncert-majstor nacionalnog ansambla i dirigent Crnogorskih gudača), po čemu ćete**

pamtiti prethodnu sezonu?

-Svakako, ja dobro znam one sa kojima radim. Puno znam o njima i njihovim porodicama. Znam kako im je ponekad teško i fizički i materijalno, ali oni rade i postižu uspjehe. Oni rade mnogo više nego što prikazuju publici. Kažu da su čovjeku u životu potrebne tri knjige, ali je potrebno pročitati trista da bi se odredilo koje su tri za vas najvažnije. Dakle, za ovaj rad oni zaslužuju veće nagrade, pri čemu je najmanja jedan buran dugotrajan aplauz.

Jedini cilj koji ste stupanjem na novu dužnost imali jeste kvalitet. Smatrate li da ste ga ispunili? Šta još treba uraditi?

-Kvalitet čine mnoge komponente. To nije samo „čisto“ i „zajedno“, već je to i razumijevanje onoga što je iza muzičkih znakova i kompozitorova ideja vodilja. Sve je tako povezano, da odsustvo ijednog od njih dovede do neuspjeha. Dakle, rad na kvalitetu je istovremeno rad na umjetničkom liku, a taj proces je beskrajn. I na slušaocima je da prosude koliko smo

napredovali u tom smislu. **Koje su vrline, a koje mane Crnogorskog simfonijskog orkestra?**

-Mnogo lijepo orkestar umije da prevazilazi teškoće, strpljivo, iz dana u dan. Ovo je možda najvredniji kvalitet. U repertoaru su poželjna prepoznatljiva, emocionalno ispunjena, izražajna, vatrena djela, gdje možete prikazati lijep zvuk. Uopšteno govoreći, sve što odgovara mentalitetu Crnogoraca. Što se tiče nedostataka, oni se brzo umaraju. Osjeća se nedostatak

iskustva u vježbanju. Ali, to se stiče.

Hronični problem u orkestru je i kadrovski. Šta ste uradili po tom pitanju?

-Stvaranje i održavanje orkestra je dugotrajan proces. Suvije je ograničeno tržište dobrih i zrelih muzičara, ali i na tom putu se krećemo polako ali sigurno. Mi danas već možemo odsvirati čitav program, bez angažovanja muzičara iz drugih gradova. Međutim, problem još postoji.

Koliko Vam uslovi u kojima radite omogućavaju uzlaznu liniju ili, da podsjetimo još jednom, zbog čega je važno da jedan simfonijski orkestar ima sopstveni prostor za rad?

-Orkestar mora da radi u onim akustičkim uslovima koji su predviđeni za zvučanje simfonijske muzike. Osim toga, orkestar je mala država, a svaka država ima svoju teritoriju.

Koji je bio lični motiv da krenete u zahtjevan projekat kakav je vodenje Simfonijskog orkestra u Crnoj Gori? Kakva je perspektiva ovog ansambla?

-Lični motiv je direktno povezan sa širenjem perspektiva orkestra.

I Simfonijski orkestar mora da prati duh vremena, pa se za nove slušaoce valja boriti kroz različite kvalitetne i atraktivne sadržaje. Kakva je Vaša strategija pohoda na novu publiku?

-Tokom posljednjeg decenije znatno je porastao nivo orkestarskog sviranja u cijelom svijetu. Ponekad, kada slušate neki orkestar, čini se da uopšte ne postoje tehničke poteškoće. Pitanja ansambla i intoniranja

skinuta su sa dnevnog reda. Naš cilj je u tome da odgovaramo ovom nivou.

Mislite li da muzičku publiku treba postepeno edukovati kako bi mogla da usvoji komplikovanije kompozicije? Može li klasična muzika biti prihvatljiva i muzičkim analfabetama?

-Svakako da treba da budete spremni, jer je muzika sredstvo komunikacije, kao i bilo koji jezik. I, ako želite da razumijete šta vam kažu na engleskom, francuskom i crnogorskom, morate da znate taj jezik. Ali jezik muzike ima prednosti u odnosu na druge jer on utiče na emocije slušalaca, a to je ono što ljudi prirodno razumiju.

Ostvarili ste zavidnu muzičku karijeru u Moskvi. Kako je teško Vaš put do Crne Gore? Koji su to razlozi zbog kojih ste ostali ovdje?

-Da, ja sam zaista radio kao koncert-majstor u dva istaknuta moskovska orkestra - to je orkestar Bolšoj teatra (18 godina) i orkestar Moskovske filharmonije (18 godina). Ovi orkestri su imali visok status mnogo prije mog dolaska i moj zadatak je bio da oni taj status i zadrže. Tako, da biste stvorili nešto svojim rukama, kako se kaže, „od nule“ - to je veliki uspjeh za bilo koju kreativnu osobu. I, nijesam mogao da odolim kada su me pozvali.

Ovo je isključivo profesionalni interes. **Za kraj, dajem Vam mogućnost da sa novinskih stranica pozovete publiku na koncert Crnogorskog simfonijskog orkestra. Koji su to riječi?**

-Dodite, pogledajte, odslušajte i dopašće vam se.